

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ГОЛЬДЕНБЕРГ Тетяна Володимирівна

УДК 341.1+341.783

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, професор
РЕПЕЦЬКИЙ Василь Миколайович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, завідувач кафедри
міжнародного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ШПАКОВИЧ Ольга Миколаївна,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри порівняльного
і європейського права;

кандидат юридичних наук
ХЕНДЕЛЬ Наталія Володимирівна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного
і європейського права.

Захист відбудеться 30 листопада 2019 року о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розісланий 29 жовтня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. О. Ульянова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування теми дослідження. У сер. XX ст. – на поч. XXI ст. відбуваються значні соціально-демографічні зміни, які створюють нові загрози та виклики суспільному здоров'ю. Серед них – зростання кількості населення та його концентрації у державах, що розвиваються, поширення міграції населення з неблагополучних за епідеміологічними показниками районів, зниження ефективності санітарно-епідеміологічних бар'єрів, перш за все, за рахунок глобалізації авіаційного сполучення та інші фактори. Здебільшого тягар подолання причин та наслідків цих загроз падає на конкретні держави, які самі неспроможні вирішити ці проблеми. Відповідно, ці обставини створюють необхідність нового погляду на роль міжнародних інституцій з метою координації співробітництва держав в сфері охорони здоров'я.

В нових умовах змінюється роль та значення міжнародного співробітництва в галузі охорони здоров'я, центральне місце в якому належить Всесвітній організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ), яка виконує роль основного координуючого органу в сфері охорони здоров'я на міжнародному рівні.

Ця організація була створена після Другої світової війни на основі існуючих на той час кількох міжнародних установ, які займалися вказаними питаннями в окремих регіонах. За більш як сімдесят років накопичено значний практичний досвід діяльності ВООЗ, виникли нові міжнародні органи та інституції, змінився характер конкретних завдань та викликів, які впливають на організаційно-правовий механізм міжнародно-правового співробітництва держав в сфері охорони здоров'я, значення, функції та форми діяльності ВООЗ у цьому механізмі.

Основною метою діяльності ВООЗ є вирішення проблем охорони здоров'я, що виникають на національному та міжнародному рівнях, встановлення норм та стандартів, запровадження відповідних форм співробітництва, забезпечення технічної підтримки держав, проведення моніторингу та оцінка тенденцій у цій сфері. Відповідно, правовий статус ВООЗ засвідчує її вагомий вплив на держави з питань дотримання єдиних стандартів у світовій системі охорони здоров'я, що суттєво підкреслює необхідність дослідження місця ВООЗ у системі сучасних міжнародних організацій (далі – МО).

Додатковим аргументом на користь актуальності теми є необхідність імплементації у законодавство України міжнародних стандартів у сфері охорони здоров'я. Саме ВООЗ виконує роль основного координуючого органу і для належної їх імплементації необхідним є більш чітке розуміння юридичної природи, в тому числі, правових підстав та особливостей її діяльності.

Міжнародно-правові стандарти охорони здоров'я та окремі аспекти правового статусу ВООЗ вивчали: Дж. Барці (J. Barci) А.В. Беляков, Б.В. Ганюшкін, Г. Гарція (G. Garcia), Н. Джоунс (N. Jones), Л. Джозса

(L. Józsa), Е. Естрелла (E. Estrella), Л. Капріо (L. Kaprio), К.І. Каркіщенко, М.А. Коробенкова, В.С. Михайлов, М.М. Медведєва, В. Менг (W. Meng), Дж. Наварро (J. Navarro), Д. Портер (D. Porter), Е. Рейнер (E. Reiner), Дж. Рюгер (J. Ruger), І.А. Сенюта, Д. Фідлер (D. Fidler), М. Форрест (M. Forrest), Н.В. Хендель та ін.

Водночас, комплексне самостійне дослідження питань правового статусу ВООЗ сьогодні в українській міжнародно-правовій доктрині відсутнє. З огляду на це, проблематика обраної теми зумовлена нагальною потребою у дослідженні юридичної природи, підстав діяльності та міжнародної правосуб'єктності ВООЗ, а також її ролі і місця у світовій системі охорони здоров'я.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка в рамках теми «Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку» (номер державної реєстрації 0113U00870) на 2013–2017 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є комплексний аналіз міжнародно-правового статусу ВООЗ у сучасних умовах. Досягнення поставленої мети здійснювалося через постановку та вирішення таких основних завдань:

визначити генезис становлення та розвитку міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я;

розкрити роль ВООЗ як інституційної основи світової системи охорони здоров'я;

проаналізувати юридичні підстави функціонування та генезу основних напрямків діяльності ВООЗ у сучасних умовах;

охарактеризувати особливості набуття та припинення членства в ВООЗ;

встановити специфічні риси правотворчої діяльності ВООЗ у сучасних умовах;

охарактеризувати особливості міжнародної правосуб'єктності ВООЗ;

провести аналіз внутрішньо-організаційного та зовнішньо-організаційного механізмів ВООЗ;

визначити основні етапи та напрями співробітництва між Україною та ВООЗ.

Об'єктом дослідження є міжнародно-правові відносини, які виникають у процесі функціонування ВООЗ у сучасних умовах.

Предметом дослідження є міжнародно-правовий статус та особливості функціонування ВООЗ.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить система наукових методів, які були комплексно використані для розв'язання завдань дослідження та досягнення його мети. Відповідно до мети та завдань

дослідження у роботі використано сукупність загальних та спеціальних методів наукового пізнання.

Серед загальних методів у роботі використано діалектичний, формально-логічний, системно-структурний та системно-функціональний методи. Діалектичний метод пізнання дозволив розглянути правовий статус ВООЗ у взаємозв'язку з Організацією Об'єднаних Націй (далі – ООН) та іншими її спеціалізованими установами (підр. 3.2). Формально-логічний метод застосовано для з'ясування змісту поняття «юридична природа» (підр. 2.1; 2.2; 2.3; 2.4). Системно-структурний метод застосовувався для визначення ВООЗ як інституційної основи системи охорони здоров'я, а також для аналізу її внутрішньо-організаційного механізму (підр. 1.2; 3.1) Системно-функціональний метод надав можливість розглядати особливості статусу ВООЗ через реалізацію її функцій (підр. 1.2).

У дисертації використані такі спеціальні методи наукового пізнання юридичної науки: історико-правовий, порівняльно-правовий, правового тлумачення. Історико-правовий метод допоміг виявити особливості генезису міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я та співробітництва між Україною та ВООЗ (підр. 1.1; 3.3) За допомогою порівняльного методу встановлені спільні та відмінні риси між ВООЗ та іншими МО, зокрема, спеціалізованими установами ООН (підр. 1.2, 3.2). Метод правового тлумачення використовувався при тлумаченні положень норм права, розкритті змісту понять, що дозволило виявити деякі прогалини у правовому регулюванні досліджуваних відносин.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять праці таких науковців: Д. Анцилотті, М.О. Баймуратова, К.А. Бекашева, І. Беігбедера (Y. Beigbeder), М.В. Буроменського, В.Г. Буткевича, Г. Росена (G. Rosen), Р.А. Каламкар'яна, М.Б. Крилова, В.Ю. Кузьми, І.І. Лукашука, Ф.Ф. Мартенса, О.О. Мережка, Г.І. Морозова, Н. Нінціча, В.М. Репецького, К.О. Савчука, Н.В. Хендель, А.Н. Талалаєва, Г.І. Тункіна, В.А. Уляницького, М.О. Ушакова, О. М. Шпакович та ін.

Правовий статус МО досліджували І.Н. Герчикова, З. Доліва-Клепацькі (Z. Doliwa-Klepaski), О.І. Дунас, О.Г. Зайцева, А.Я. Капустин, О.В. Київець, В.В. Кобизєв, Л.А. Левіна, Т.І. Левицький, В.М. Лисик, В. Менг (W. Meng), Х. Минцзюнь, Я.І. Музика, В. Моравецький, Т.М. Нешатаєва, В.В. Пустогаров, П. Радойнов, Н. Сайнх (N. Singh), К. Скубішевські (K. Skubiszewski), М. Хірш (M. Hirsch), Х.Г. Шемерс (H.G. Schemers), О.О. Шибаєва, Х.В. Шперун та ін.

Нормативною та емпіричною основою дисертації є відповідні міжнародно-правові акти, рішення, правила, стандарти і внутрішні документи ВООЗ та інших МО, а також національні нормативно-правові акти, пов'язані з імплементацією міжнародних стандартів у сфері охорони здоров'я.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням правового статусу та

особливостей функціонування ВООЗ у сучасних умовах. Наукову новизну одержаних результатів конкретизовано у таких теоретичних положеннях, пропозиціях та висновках, які виносяться на захист:

уперше:

доведено постійне розширення функцій ВООЗ під впливом гуманізації міжнародних відносин, соціально-демографічних і санітарно-епідеміологічних факторів. До основних функцій ВООЗ на сучасному етапі віднесено: дирекційно-координаційну, правотворчу, науково-дослідницьку, функцію надання гуманітарної, інформаційної, медичної та іншої допомоги;

на основі аналізу положень Статуту (Конституції) щодо компетенції ВООЗ та практики її діяльності сформульовано положення про те, що ВООЗ значно обмежує себе у використанні окремих повноважень, що дає змогу говорити про негативне застосування концепції домислюваної компетенції та значний потенціал щодо розширення напрямів та форм діяльності без зміни Статуту ВООЗ;

визначено, що відсутність у Статуті ВООЗ положення про припинення членства та невизнання виходу з неї держав-членів слід вважати порушенням їхніх суверенних прав;

запропоновано наступну періодизацію та відповідні особливості співробітництва між Україною та ВООЗ: 1) 1946-1951 рр. – з моменту створення організації і до припинення активного членства України. Цей період характеризувався співробітництвом з метою побудови та відновлення зруйнованих війною закладів охорони здоров'я; 2) 1952-1991 рр. – період неактивного членства. Україна зробила заяву про припинення членства і все співробітництво здійснювалося у якості союзної республіки СРСР; 3) 1992-2013 рр. – період відновлення членства в організації та співробітництва з найважливіших питань, пов'язаних з імплементацією у законодавство України міжнародних стандартів у сфері охорони здоров'я; 4) з 2014 р. до цього часу – співробітництво з питань реформування національної системи охорони здоров'я;

удосконалено:

періодизацію становлення та розвитку світової системи охорони здоров'я, що включає в себе два періоди: перший – доінституційний (до створення МО, які повинні були забезпечити співробітництво в цій сфері); другий – інституційний, який пов'язаний зі створенням МО, що координують дії щодо співробітництва в сфері охорони здоров'я. Інституційний період міжнародного співробітництва держав у сфері охорони здоров'я поділяється на три стадії: 1851-1922 рр. – створення перших органів, які координували зусилля держав у цій сфері; 1923-1946 рр. – створення та діяльність першої універсальної організації у цій сфері – Організації охорони здоров'я Ліги Націй; з 1946 р. по даний час – створення та діяльність ВООЗ;

положення про особливості установчого договору ВООЗ (*sui generis* з назвою Конституція), зокрема, порядок вступу в дію, неможливість денонсації, а також спеціальну процедуру внесення змін;

змістовну характеристику особливостей, причин виникнення, суб'єктного складу асоційованого членства ВООЗ. Зроблено висновок про невідповідність такої форми членства сучасним умовам;

тезу про те, що ВООЗ виконує координуючу роль не тільки серед спеціалізованих установ ООН, інституцій, які працюють під егідою ООН, інших міжнародних міжурядових організацій, але і серед міжнародних неурядових організацій (далі – МНО);

набули подальшого розвитку:

положення щодо систематизації основних напрямів співробітництва між Україною та ВООЗ: відновлення і подальший розвиток закладів охорони здоров'я та підготовка відповідного персоналу; боротьба з хворобами (туберкульоз, малярія, венеричні хвороби); підтримка здоров'я матері і дитини; оздоровлення довкілля; вироблення і запровадження стандартизації та статистики у сфері охорони здоров'я; боротьба з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС; боротьба проти тютюнової епідемії та ряд ін;

теза про виокремлення під впливом глобалізації двох основних форм міжнародно-правового співробітництва в сфері охорони здоров'я: інституційної, яка спрямована на розробку та імплементацію нових стандартів щодо забезпечення здоров'я населення, та оперативної, яка застосовується ВООЗ на місцях з метою вирішення конкретних проблем, що виникають в зазначеній сфері;

положення про необхідність внесення змін до Статуту ВООЗ щодо членства інших МО;

положення про внутрішньо-організаційний механізм ВООЗ, який включає три основні органи та ряд додаткових, деякі з яких мають ознаки міжнародної правосуб'єктності.

Наукове і практичне значення одержаних результатів дослідження
Одержані в процесі дослідження результати можна використати в таких сферах: у науково-дослідній – як підґрунтя для подальших наукових досліджень міжнародно-правового статусу та функцій ВООЗ у сучасних умовах; у правозастосовчій – для використання в діяльності законодавчих, виконавчих органів влади, органів регіонального і місцевого самоврядування з імплементації стандартів ВООЗ, а також для представників міжнародних міжурядових і неурядових організацій з питань охорони здоров'я та діяльності ВООЗ; у навчальному процесі – для викладання курсів «Міжнародне публічне право», «Право міжнародних організацій», «Міжнародне медичне право», а також у підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення дисертаційної роботи апробовано під час виступів на засіданнях кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка, а також на всеукраїнських, міжнародних наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, правові та економічні аспекти» (м. Львів, 18-19 березня 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Нові виміри прав людини: юридичні, філософські, політичні аспекти» (м. Львів, 28-29 жовтня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (м. Київ, 7-8 грудня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики» (м. Одеса, 7-8 грудня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (м. Ужгород, 15-16 лютого 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено в публікаціях, у тому числі у 5 статтях у фахових наукових виданнях з юридичних наук, 1 з яких у зарубіжному виданні, та 6 тезах доповідей.

Структура роботи зумовлена метою, предметом і завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які разом містять 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел (який нараховує 307 найменувань). Загальний обсяг дисертації 242 сторінки, з яких список використаних джерел – 34 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір і актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено стан розробки проблеми в науковій літературі, сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, охарактеризовано використані методи, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію результатів дисертації, її обсяг та структуру.

Перший розділ «Загальна характеристика міжнародно-правового статусу Всесвітньої організації охорони здоров'я» складається з двох підрозділів і присвячений аналізу становлення та розвитку міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я і виявленню місця ВООЗ у системі МО.

У **підрозділі 1.1. «Генеza міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я»** досліджено еволюцію розвитку міжнародно-правових відносин у сфері охорони здоров'я. Встановлено, що початковому етапу властивий внутрішньодержавний нормативний рівень охорони здоров'я, який стосувався переважно протидії інфекційним хворобам та антисанітарії. Переконливим

аргументом щодо необхідності міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я послужили фактори активного розвитку міжнародної торгівлі, міграції населення та процеси урбанізації, які сприяли виникненню масових захворювань (епідемій). Виділено, що у другій половині XIX ст. держави вже напрацьовували певний досвід проведення спільних протиепідемічних заходів та досягли консенсусу щодо необхідності створення постійно діючого координаційного механізму. В подальшому міжнародне універсальне інституційне співробітництво поєднується з регіональним співробітництвом у сфері охорони здоров'я.

Підкреслено, що Організація охорони здоров'я Ліги Націй була першою універсальною міжнародною організацією, яка розробила низку міжнародних стандартів, запровадила першу міжнародну класифікацію причин смерті, встановила типові правила виконання окремих санітарно-епідеміологічних заходів тощо. Вона функціонувала до 1946 р., і її правонаступницею стала ВООЗ.

Визначено, що загальною рисою розвитку міжнародно-правового регулювання сфери охорони здоров'я є тенденція до ускладнення форм співробітництва від прийняття міжнародно-правових актів спочатку рекомендаційного, згодом обов'язкового характеру, до створення спеціалізованих органів і організацій.

У *підрозділі 1.2. «Всесвітня організація охорони здоров'я як інституційна основа світової системи охорони здоров'я»* відзначається, що інституційна структура світової системи охорони здоров'я включає численні міжнародні організації та органи, метою яких є забезпечення максимально високого рівня здоров'я всіх людей. Такі установи функціонують як на універсальному, так і на регіональному рівнях.

Виділено, що невід'ємним елементом інституційного механізму співробітництва в зазначеній сфері є співпраця ВООЗ на регіональному рівні з Радою Європи (далі – РЕ), Європейським Союзом (далі – ЕС), Панамериканською організацією охорони здоров'я (далі – ПАООЗ) та Африканським Союзом (далі – АС).

Виявлено, що місце ВООЗ в інституційній системі охорони здоров'я найбільш повно розкривається через аналіз функцій, які вона виконує. Виходячи з доктрини міжнародного права і практики діяльності ВООЗ, до її основних функцій віднесено: дирекційно-координаційну, правотворчу, науково-дослідницьку, функцію надання гуманітарної, медичної та іншої допомоги, інформаційну.

Підкреслено, що важливою складовою інформаційної функції є освітній елемент. Інформування держав-членів та відповідних організацій у сфері охорони здоров'я про сучасні санітарно-епідеміологічні проблеми, нові розробки в медико-фармацевтичній сфері з метою їх кращої обізнаності, широкомасштабна пропаганда здорового способу життя та профілактики,

наприклад, у випадку боротьби з тютюновою, алкогольною, наркотичною залежністю, з поширенням ВІЛ-СНІД та ін., виступає важливим напрямом діяльності ВООЗ.

Другий розділ «Юридична природа Всесвітньої організації охорони здоров'я» стосується аналізу юридичних підстав діяльності ВООЗ, особливостей членства в цій організації, її правотворчості та міжнародної правосуб'єктності.

У **підрозділі 2.1. «Юридичні підстави діяльності Всесвітньої організації охорони здоров'я»** на основі дослідження трьох видів правових актів, що визначають засади діяльності міжнародних організацій (установчі акти, акти, прийняті на підставі установчих документів, і акти, що зазначені в установчих документах) виявлено юридичні підстави діяльності ВООЗ. До першої групи відноситься Статут (Конституція) ВООЗ, який виступає основним установчим актом, досить детально визначає компетенцію та повноваження структурних органів організації, а також Угоду з ООН, у якій ВООЗ визнається спеціалізованою установою ООН у сфері охорони здоров'я.

Охарактеризовано другу групу джерел, що складають юридичні підстави діяльності ВООЗ та мають похідний характер від установчих договорів, є результатом діяльності самої організації (це акти внутрішнього права ВООЗ; рішення, що стосуються реалізації її завдань та функцій ВООЗ, міжнародні договори, які укладає ВООЗ). Третю групу складають акти і норми, які містять посилання на Статут ООН та положення про Панамериканську організацію охорони здоров'я.

Обґрунтовано, що установчий договір ВООЗ – Статут (Конституція) ВООЗ є багатостороннім міжнародним договором особливого роду, який поєднує в собі дві групи норм. Перша визначає права і обов'язки держав, друга – передбачає створення нового суб'єкта – ВООЗ та окреслює сферу її діяльності, компетенцію, внутрішньо-організаційний механізм відносин з членами і місце в системі міжнародних відносин. Акцентовано увагу на особливому порядку набуття чинності Статуту ВООЗ, неможливості його денонсації та процедурі внесення змін до нього.

У **підрозділі 2.2. «Членство у Всесвітній організації охорони здоров'я»** встановлено, що членство у ВООЗ є однією з найбільш впорядкованих форм участі держави в процесі міжнародного співробітництва в сфері охорони здоров'я.

Підкреслено, що за юридичною природою ВООЗ є відносно відкритою організацією, котра зацікавлена у збільшенні кількості держав-членів за умови їх широкого географічного представництва.

Згідно Статуту ВООЗ у роботі виокремлено два види членства: повне та асоційоване. Повне членство стосується як первинних, так і вторинних держав-членів, у залежності від того, коли вони приєдналися до Статуту ВООЗ. Причому обсяг прав і обов'язків їх однаковий. Основна відмінність

між ними полягає лише в порядку, в якому вони набули членство: початкові члени не проходили спеціальної процедури вступу, встановленої для інших членів, що приєдналися.

Визначено, що асоційованими членами ВООЗ можуть бути виключно несамоглядні території, які мають офіційного представника в організації. На сьогодні є лише два асоційованих члени ВООЗ – Пуерто-Ріко та Токелау.

Обґрунтовано, що членство держав у ВООЗ породжує для них відповідні права та обов'язки. Виділено кілька основних груп прав та обов'язків, які випливають із членства у ВООЗ, зокрема, права та обов'язки держав, що виникають з обов'язку взаємного інформування про захворювання, їх причини та наслідки; що пов'язані з боротьбою проти інфекційних захворювань; що стосуються прийняття та реалізації актів внутрішнього права організації.

З'ясовано, що Статут ВООЗ не передбачає можливості припинення членства. Більше того, така можливість заперечується практикою самої організації. При цьому не передбачено можливості добровільного припинення членства, так і припинення членства як санкцію. Як альтернатива останньому існує інститут призупинення прав і обслуговування, як санкція, яка може застосовуватися вищим органом організації у разі невиконання членом ВООЗ своїх фінансових зобов'язань або за інших виняткових обставин.

У *підрозділі 2.3. «Правотворча діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я»* зазначено, що така діяльність об'єктивно є обмеженою сферою діяльності, компетенцією та функціями МО. Серед правотворчих функцій ВООЗ у роботі виділено її право ініціювання прийняття та розробку проектів конвенцій, угод та правил, а також створювати рекомендації з питань охорони здоров'я. Особливою сферою правотворчості ВООЗ є створення стандартів у різних галузях медицини.

Акцентовано увагу на тому, що важливе місце у правотворчій діяльності ВООЗ належить Всесвітній асамблеї охорони здоров'я (далі – Асамблеї), яка реалізує її через прийняття резолюцій, котрі умовно можна поділити на три види. Перший стосується внутрішньо-організаційних питань, як то обрання чи призначення посадових осіб організації, затвердження бюджету тощо. Стосовно другого виду, рекомендацій ВООЗ, то є спеціальні документи, як нормативного, так і індивідуального характеру, які регулюють питання, пов'язані з основною сферою діяльності цієї організації. Вони не є юридично обов'язковими, а містять лише рекомендаційні норми. Що ж стосується третього виду рішень, їх здебільшого називають регламенти, і вони мають ряд особливостей, зокрема, особливу процедуру прийняття (вони приймаються консенсусом); можуть стосуватися лише чітко окресленого вузького кола питань, перелік яких визначено у Статуті.

Встановлено, що Асамблея має повноваження формувати правила і стандарти стосовно: а) санітарних і карантинних вимог та інших заходів, спрямованих проти міжнародного розповсюдження хвороб; б) номенклатури

хвороб, причин смерті і практики суспільної охорони здоров'я; в) стандартів діагностичних методів дослідження для їх міжнародного використання; г) стандартів щодо нешкідливості, чистоти і сили дії біологічних, фармацевтичних і інших подібних продуктів, що мають обіг у міжнародній торгівлі; д) реклами і ярликів біологічних, фармацевтичних і подібних продуктів, що мають обіг у міжнародній торгівлі.

У *підрозділі 2.4. «Міжнародна правосуб'єктність Всесвітньої організації охорони здоров'я»* узагальнено та удосконалено теорію правосуб'єктності МО на прикладі ВООЗ. Зміст міжнародної правосуб'єктності ВООЗ розкрито через наявність у неї відповідних прав та обов'язків, які стосуються: права на привілеї та імунітети, котрі виступають гарантією її правового статусу; договірної правоздатності, яка передбачає можливість укладати будь-які міжнародні договори в межах компетенції і цілей, передбачених Статутом; здатності нести міжнародно-правову відповідальність в обсязі, передбаченому для більшості МО.

Доведено, що договірна правоздатність ВООЗ є значно ширшою, ніж у інших спеціалізованих установ. ВООЗ може приймати загальнообов'язкові договори, які стають обов'язковими для держав-членів, якщо вони протягом певного строку (як правило, 18 місяців), не заявили про те, що такий договір не буде до них застосовуватися.

Підкреслено, що як і будь-яка інша МО, ВООЗ може вступати у приватно-правові відносини, набувати та відчужувати майно, укладати цивільно-правові угоди і контракти, нести цивільно-правову відповідальність, однак у межах, передбачених відповідними нормами міжнародного права.

Третій розділ «Механізм реалізації повноважень Всесвітньої організації охорони здоров'я» присвячений аналізу внутрішньо-організаційного та зовнішньо-організаційного механізмів ВООЗ і основних напрямів співробітництва між Україною та організацією.

У *підрозділі 3.1. «Внутрішньо-організаційний механізм Всесвітньої організації охорони здоров'я»* досліджуються питання діяльності органів цієї організації, вказується на те, що, як і в більшості інших МО, внутрішньо-організаційний механізм ВООЗ включає три основні органи: Асамблею (вищий орган); Виконавчий комітет (далі – Виконком) (виконавчий орган); Секретаріат (адміністративний орган). Організацію очолює Генеральний директор. Крім головних органів Асамблея і Виконком можуть створювати додаткові. Серед особливостей внутрішньо-організаційного механізму ВООЗ виділяються наступні: 1) вищий та виконавчий органи працюють сесійно; 2) структуру ВООЗ, крім власне органів організації, інтегровано кілька міжнародних установ, які мають ознаки міжнародної правосуб'єктності (ПАООЗ, Центр вивчення раку тощо).

Відзначається, що Статут ВООЗ та інші документи не достатньо чітко визначають повноваження кожного з органів організації. Саме тому важливу

роль у регулюванні діяльності окремих органів відіграє практика. Відзначено, що в цілому внутрішньо-організаційний механізм ВООЗ є типовим для більшості МО. Однак, серед особливостей такого механізму виділяється те, що виконавчий орган, як і вищий у даній організації, працюють не постійно, що не сприяє їх ефективній роботі. Як наслідок, більшість функцій цього органу виконує адміністративний орган (Секретаріат).

У *підрозділі 3.2. «Зовнішньо-організаційний механізм Всесвітньої організації охорони здоров'я»* проаналізовано правовідносини ВООЗ з іншими суб'єктами міжнародного права, в першу чергу, державами та МО. Відзначається, що співробітництво з першими відбувається, як правило, в рамках організації у формах, які встановлені її установчим договором та внутрішнім правом. Проте, в окремих випадках ВООЗ може співпрацювати з державами, які не є членами, однак виключно з метою виконання статутних завдань.

Констатується, що співробітництво між ВООЗ та міжнародними міжурядовими організаціями, а саме зі спеціалізованими установами ООН здійснюється в основному з тих питань, у яких сфери діяльності частково перетинаються. Серед особливостей такого співробітництва є те, що в більшості випадків ВООЗ укладає з такою організацією спеціальну базову угоду, яку доповнює низка додаткових угод. Іншою особливістю є те, що майже завжди співробітництво передбачає створення спеціального органу для координації зусиль. Відзначено і тісну співпрацю з іншими інституціями, які працюють під егідою ООН, а також особливі форми співробітництва з МНО.

У *підрозділі 3.3. «Основні напрями співробітництва між Україною та Всесвітньою організацією охорони здоров'я»* акцентовано увагу на особливостях співробітництва вказаних суб'єктів. Зазначається, що юридичними підставами співробітництва між Україною та ВООЗ є як міжнародно-правові акти, так і внутрішнє законодавство України. До першої групи слід віднести Статут ВООЗ, її внутрішнє право та угоди, які вона уклала з Україною та іншими суб'єктами міжнародного права. До другої – як закони, так і підзаконні акти центральних органів влади України.

Зазначено, що на першому етапі, після вступу України до ВООЗ, найбільш помітним було реформування системи медичної освіти та створення умов для проведення наукових та клінічних досліджень у сфері охорони здоров'я. Крім цього було запроваджено систему обліку захворювань та загального стану здоров'я населення.

З'ясовано, що незважаючи на призупинення членства в Організації, Україна приймала активну участь у складі делегації СРСР, особливо з питань вивчення та ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Підкреслено, що саме після проголошення незалежності Україна відновила активне членство у ВООЗ через імплементацію її стандартів та вимог у вітчизняну систему охорони здоров'я. З цієї метою були запроваджені цільові загальнодержавні

програми (довгострокові та середньострокові) з відповідними завданнями, котрі відповідають вимогам, передбаченим в актах, прийнятих у межах сфери діяльності та координації з боку ВООЗ.

Відзначено, що з 2014 р. за умов збройного конфлікту на Сході України співробітництво між Україною та ВООЗ посилилось та здійснюється у напрямі надання практичної допомоги щодо підготовки медичного персоналу, особливо у військових госпіталях та лікарнях.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове розв'язання наукового завдання, що виявляється у розкритті міжнародно-правового статусу та особливостей функціонування ВООЗ у сучасних умовах. Головними теоретичними і практичними результатами роботи є такі висновки:

1. Передумови виникнення світової системи охорони здоров'я пов'язані з необхідністю співпраці держав щодо запобігання та боротьби з інфекційними хворобами на міждержавному та регіональному рівнях. Глобалізація призвела до нових викликів та загроз охороні здоров'я та новітніх форм співробітництва держав. Паралельно відбувалася еволюція міжнародно-правового регулювання питань охорони здоров'я, яка також первинно була обумовлена спробами врегулювати співробітництво з питань запобігання та боротьби з інфекційними хворобами.

Запропоновано періодизацію становлення та розвитку світової системи охорони здоров'я, що включає в себе два періоди: перший – доінституційний (до створення МО, які повинні були забезпечити співробітництво в цій сфері); другий – інституційний, який пов'язаний зі створенням МО, що координують дії щодо співробітництва в сфері охорони здоров'я. Інституційний період міжнародного співробітництва держав у сфері охорони здоров'я поділяється на три стадії: 1851-1922 рр. – створення перших органів, які координували зусилля держав у цій сфері; 1923-1946 рр. – створення та діяльність першої універсальної організації у цій сфері – Організації охорони здоров'я Ліги Націй; з 1946 р. по даний час – створення та діяльність ВООЗ.

Встановлено, що під впливом глобалізації виокремлено дві основні форми міжнародно-правового співробітництва в сфері охорони здоров'я: інституційна, яка спрямована на розробку та імплементацію нових стандартів щодо забезпечення здоров'я населення, та оперативна, яка застосовується ВООЗ на місцях з метою вирішення конкретних проблем, що виникають в зазначеній сфері.

2. Формування сучасної світової системи охорони здоров'я відбулося у другій половині ХХ ст. Її основу складає діяльність ВООЗ, яка виконує роль інституційної основи цієї системи. Організація виконує директивно-

координаційну функцію, що дає змогу забезпечити роботу світової системи охорони здоров'я як єдиного цілого.

До основних функцій ВООЗ на сучасному етапі віднесено: дирекційно-координаційну, правотворчу, науково-дослідницьку, функцію надання гуманітарної, інформаційної, медичної та іншої допомоги.

Виявлено тенденцію постійного розширення функцій ВООЗ. Серед факторів, що впливають на цей процес виокремлено: гуманізацію міжнародних відносин, соціально-демографічні, санітарно-епідеміологічні фактори.

3. Встановлено, що установчий договір ВООЗ – Статут є багатостороннім міжнародним договором особливого роду – *sui generis* з назвою Конституція. Конституція передбачає створення нового суб'єкта (ВООЗ), закріплює сферу його діяльності, компетенцію, внутрішньо-організаційний механізм відносин з членами і місце в системі міжнародних відносин, та визначає права і обов'язки держав. Серед визначальних характеристик цього установчого договору можна виділити наступні: особливий порядок вступу в дію, неможливість денонсації, а також специфічна процедура внесення змін.

4. Статут ВООЗ передбачає два види членства: повне та асоційоване. Повними членами можуть бути виключно держави, в той час як асоційованими членами – несамоврядні території.

Необхідність асоційованого членства виникла в ВООЗ внаслідок двох обставин: великої кількості несамоврядних територій, які існували на момент створення організації; регіоналізації роботи (в рамках ВООЗ створено кілька регіональних бюро). Асоційованими членами ВООЗ можуть бути виключно несамоврядні території, які можуть мати офіційного представника в вищому органі ВООЗ – Асамблеї. На сьогодні є лише два асоційовані члени ВООЗ – Пуерто-Ріко та Токелау. Зроблено висновок про невідповідність даної форми членства сучасним умовам.

Особливістю членства в ВООЗ є те, що установчим договором не передбачено можливості виходу з неї, всі спроби виходу держав-членів не визнаються Організацією. Як єдину існуючу альтернативу інституту припинення членства можна розглядати «призупинення прав і обслуговування» як санкцію, яка може застосовуватися вищим органом Організації у разі невиконання членом ВООЗ своїх фінансових зобов'язань або при інших виняткових обставинах. Визначено, що відсутність у Статуті ВООЗ положення про припинення членства та невизнання виходу з неї держав-членів слід вважати порушенням їхніх суверенних прав.

Запропоновано внести зміни у Статут ВООЗ щодо членства інших МО у організації.

5. Права і обов'язки членів ВООЗ з функціональної точки зору розділено на три групи: а) права і обов'язки, що випливають з необхідності взаємного інформування про захворювання, їх причини та наслідки; б) права і обов'язки

щодо питань, пов'язаних з боротьбою з інфекційними захворюваннями; в) права і обов'язки, пов'язані з прийняттям і реалізацією актів внутрішнього права організації.

6. Правотворча функція є однією з ключових функцій ВООЗ, яку закріплено в її установчому договорі. Виділяється два основних види правових актів, через прийняття яких ВООЗ реалізовує свої повноваження: 1) конвенції та угоди; 2) правила та стандарти. Додатково до правових актів ВООЗ належать рішення, які стосуються організації її діяльності. Зроблено висновок про мінімальний рівень використання ВООЗ правотворчої компетенції на універсальному рівні, що пояснюється об'єктивними та суб'єктивними обставинами.

7. ВООЗ володіє в повному обсязі всіма ознаками міжнародної правосуб'єктності, а саме: створена і діє на підставі норм міжнародного права, може укладати міжнародні договори, користується активним і пасивним правом посольства, володіє привілеями та імунітетами, здатна нести відповідальність за порушення норм міжнародного права. Встановлено, що судовий імунітет ВООЗ як елемент її правосуб'єктності має винятки, до яких слід віднести зобов'язання, що випливають з контрактів. Персоналу організації окремо надається імунітет від юрисдикції щодо дій під час виконання офіційних обов'язків, який загалом не виділяють в окремий пункт у інших МО.

ВООЗ вправі приймати договори, які стають обов'язковими для держав-членів, якщо вони протягом певного строку (як правило, 18 місяців), не заявили про те, що така конвенція не буде до них застосовуватися. Проте, ВООЗ значно обмежує себе у використанні окремих повноважень, наприклад у сфері прийняття міжнародних договорів, наразі це лише Рамкова конвенція ВООЗ із боротьби проти тютюну 2003 р. та Протокол про ліквідацію незаконної торгівлі тютюновими виробами 2012 р., Міжнародні медико-санітарні правила 2005 р., що дає змогу говорити про негативне застосування концепції домислюваної компетенції та значний потенціал щодо розширення напрямів та форм діяльності без зміни Статуту ВООЗ.

8. Внутрішньо-організаційний механізм ВООЗ включає три основні органи та ряд додаткових. Серед особливостей внутрішньо-організаційного механізму слід виділити те, що вищий та виконавчий органи працюють сесійно, що загалом не сприяє їх ефективній роботі і зумовлює передачу більшості функцій адміністративному органу. Ще однією особливістю є те, що до структури ВООЗ інтегровано кілька міжнародних установ, які мають ознаки міжнародної правосуб'єктності. В першу чергу, це стосується ПАООЗ та Центру вивчення раку, яких в залежності від ситуації ВООЗ та інші організації системи ООН розглядають в якості або органу організації, або незалежної установи.

9. Особливість співпраці ВООЗ з іншими організаціями полягає у тому, що вона зазвичай здійснюється на підставі базової угоди, яку доповнює ряд інших спеціальних угод. На клопотання ООН ВООЗ може співпрацювати з будь-якою державою, несамоврядною територією та іншим утворенням, якщо цього вимагає ситуація. При цьому в Статуті ВООЗ відсутні положення, що регулюють таке співробітництво. Іншою особливістю ВООЗ є те, що співпрацюючи з організаціями системи ООН, вона часто використовує таку форму як створення спеціального спільного органу для координації зусиль.

Крім того, ВООЗ виконує координуючу роль у сфері охорони здоров'я не лише серед спеціалізованих установ ООН (ФАО, МОП, ЮНЕСКО, ЮНІДО, ЮНЕСКО, ІФАД, Група Світового Банку); інших інституцій, які працюють під егідою ООН (МАГАТЕ, ПРООН, ЮНІСЕФ); міжнародних міжурядових організацій (СОТ, Міжнародний Комітет військової медицини, РС, ЄС, АС, ПАООЗ); а і МНО (МКЧХ, МФЧХ, ВАМП, ВМА) та ряду ін.

Співробітництво з міжурядовими регіональними організаціями здійснюється ВООЗ здебільшого через свої регіональні бюро, основні умови роботи яких прописано в спеціальних угодах, укладених з відповідними МО.

10. Співробітництво між Україною та ВООЗ пройшло чотири основні етапи. Перший етап включає період з моменту вступу і до 1951 р., коли Україна припинила активне членство в організації. Другий етап охоплює період з 1951 р. до 1991 р., коли Україна не співпрацювала безпосередньо, а все співробітництво здійснювалося у якості союзної республіки СРСР. Третім етапом є період з 1992 р. до 2013 р., тобто відновлення членства в організації та співробітництво з найважливіших питань, пов'язаних з імплементацією міжнародних стандартів в сфері охорони здоров'я до законодавства України; четвертий етап охоплює період з 2014 р. по теперішній час, протягом якого Україна співпрацює з ВООЗ з питань реформування національної системи охорони здоров'я.

11. Основними напрямками співробітництва між України та ВООЗ є: відновлення і подальший розвиток закладів охорони здоров'я та підготовка відповідного персоналу; боротьба з хворобами: туберкульоз, малярія, венеричні хвороби; підтримка здоров'я матері і дитини; оздоровлення довкілля; вироблення і запровадження стандартизації та статистики у сфері охорони здоров'я; боротьба з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС; боротьба проти тютюнової епідемії; запровадження та підтримка народної медицини та ряд ін. Вказаний перелік напрямів не є вичерпним, оскільки їх кількість та змістовне наповнення постійно трансформуються. Зокрема, одним з нових перспективних напрямів стає фармацевтика. З початком військових дій на сході України співробітництво з ВООЗ здійснюється у напрямі надання практичної допомоги щодо підготовки медичного персоналу, особливо у військових госпіталях та лікарнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Гольденберг Т.В. Конституція Всесвітньої організації охорони здоров'я як договір *sui generis*. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2018. Випуск 44. С. 193-200.

2. Гольденберг Т.В. Основні напрямки співробітництва України зі Всесвітньою організацією охорони здоров'я. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 36. Том 2. С. 179-182.

3. Гольденберг Т.В. Співробітництво України з Всесвітньою організацією охорони здоров'я: історико-правовий огляд. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 17. С. 231-237.

4. Гольденберг Т.В. Юридичні підстави діяльності Всесвітньої організації охорони здоров'я. *Правова держава*. 2018. № 32. С. 169-175.

Статті в іноземних виданнях:

5. Гольденберг Т.В. Особливості припинення членства у Всесвітній організації охорони здоров'я. *Evropský politický a právní diskurs*. 2018. № 5. Р. 81-85.

Тези наукових доповідей на конференціях:

6. Швець Т. Правотворча діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, правові та економічні аспекти*. Зб. матеріалів конференції. Львів, 2011. С. 177-179.

7. Гольденберг Т. Становлення та розвиток права на здоров'я. *Нові виміри прав людини: юридичні, філософські, політичні аспекти*. Зб. наукових праць / Рец. В.П. Мельник, М.М. Микієвич, В.М. Репецький, І.І. Іжнін. Львів: Львівський центр міжнародного права та прав людини. 2013. С. 35-37.

8. Гольденберг Т.В. Договірна правоздатність Всесвітньої організації охорони здоров'я. *Теорія і практика сучасної юриспруденції*: Зб. матеріалів Між. наук.-практ. конф., 7-8 грудня 2018 р. м. Київ: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 140-143.

9. Гольденберг Т.В. Набуття членства у Всесвітній організації охорони здоров'я. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: Зб. матеріалів Між. наук.-практ. конф. 7-8 грудня 2018 р., Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. Ч. 1. С. 73-76.

10. Гольденберг Т.В. Право на привілеї та імунітети Всесвітньої організації охорони здоров'я. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Зб. наук. ст., Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. Випуск 48. С. 3-13.

11. Гольденберг Т. Етапи міжнародно-правового співробітництва України зі Всесвітньою організацією охорони здоров'я. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні*. Зб. матеріалів Між. наук.-практ. конф., 15-16 лютого 2019 р., Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. С. 154-157.

АННОТАЦІЯ

Гольденберг Т.В. Правовий статус Всесвітньої організації охорони здоров'я. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса, 2019.

Дисертація присвячена дослідженню міжнародно-правового статусу та особливостям функціонування Всесвітньої організації охорони здоров'я у сучасних умовах. У роботі висвітлено основні етапи становлення і розвитку Всесвітньої організації охорони здоров'я як інституційної основи світової системи охорони здоров'я. Проаналізовано юридичні підстави діяльності та особливості членства у Всесвітній організації охорони здоров'я. Визначено зміст та особливості міжнародної правосуб'єктності Організації. Встановлено специфічні риси правотворчої діяльності та проведено аналіз внутрішньо-організаційного та зовнішньо-організаційного механізмів Всесвітньої організації охорони здоров'я. Встановлено, що Всесвітня організація охорони здоров'я виконує роль основного координуючого органу в сфері охорони здоров'я та тісно співпрацює з державами, з міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями. Визначено основні етапи та напрями співробітництва між Україною та Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

Доведено постійне розширення функцій ВООЗ під впливом гуманізації міжнародних відносин, соціально-демографічних і санітарно-епідеміологічних факторів. До основних функцій ВООЗ на сучасному етапі віднесено: дирекційно-координаційну, правотворчу, науково-дослідницьку, функцію надання гуманітарної, інформаційної, медичної та іншої допомоги.

Обґрунтовано, що правотворча функція є однією з ключових функцій Всесвітньої організації охорони здоров'я, яку закріплено в її Статуті. Виділено два основних види правових актів, через прийняття яких Всесвітня організація охорони здоров'я реалізовує свої повноваження: 1) конвенції та угоди; 2) правила та стандарти. Додатково до правових актів Всесвітньої організації охорони здоров'я належать рішення, які стосуються організації її діяльності.

Ключові слова: Всесвітня організація охорони здоров'я, міжнародна міжурядова організація, міжнародно-правовий статус, правотворчість, світова система охорони здоров'я, спеціалізовані установи Організації Об'єднаних Націй.

АННОТАЦИЯ

Гольденберг Т.В. Правовой статус Всемирной организации здравоохранения. – *Квалификационная научная работа на правах рукописи.*

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия». – Одесса, 2019.

Диссертация посвящена исследованию международно-правового статуса и особенностям функционирования Всемирной организации здравоохранения в современных условиях. В работе освещены основные этапы становления и развития Всемирной организации здравоохранения как институциональной основы мировой системы здравоохранения. Проанализированы юридические основания деятельности и особенности членства во Всемирной организации здравоохранения. Определено содержание и особенности международной правосубъектности Организации. Установлены специфические черты правотворческой деятельности и проведен анализ внутри-организационного и внешне-организационного механизмов Всемирной организации здравоохранения. Выявлено, что Всемирная организация здравоохранения выполняет роль основного координирующего органа в сфере здравоохранения и тесно сотрудничает с государствами, международными межправительственными и неправительственными организациями. Определены основные этапы и направления сотрудничества между Украиной и Всемирной организацией здравоохранения.

Доказано, постоянное расширение функций ВОЗ под влиянием гуманизации международных отношений, социально-демографических и санитарно-эпидемиологических факторов. К основным функциям ВОЗ на современном этапе отнесено: дирекционно-координационную, правотворческую, научно-исследовательскую, функцию оказания гуманитарной, информационной, медицинской и иной помощи.

Обосновано, что правотворческая функция является одной из ключевых функций Всемирной организации здравоохранения, которая закреплена в её Статуте. Выделено два основных вида правовых актов, посредством принятия которых Всемирная организация здравоохранения реализует свои полномочия: 1) конвенции и соглашения; 2) правила и стандарты. Дополнительно к правовым актам Всемирной организации здравоохранения относят решения, которые касаются организации её деятельности.

Ключевые слова: Всемирная организация здравоохранения, международная межправительственная организация, международно-правовой статус, правотворчество, мировая система здравоохранения, специализированные учреждения Организации Объединенных Наций.

ANNOTATION

Holdenberh T. Legal status of the World Health Organization. – *Qualification scientific work published as a manuscript.*

Thesis for obtaining the degree of Candidate of Legal Sciences in specialty 12.00.11 – International Law. – National University “Odesa Law Academy”. – Odesa, 2019.

The thesis is devoted to the issue of the legal nature of the World Health Organization. The main stages of the formation and development of the World Health Organization as the institutional basis of the world health system are highlighted. The legal bases of activity and peculiarities of membership in the World Health Organization are analyzed. The content and peculiarities of the international legal personality of the Organization are determined. Specific features of law-making activity are established and analysis of the internal-organizational and external-organizational mechanisms of the World Health Organization has carried out. It is highlighted that the World Health Organization acts as the main coordinating body in the field of health and works closely with States, with international intergovernmental and non-governmental organizations. The main stages and directions of cooperation between Ukraine and the World Health Organization are identified.

The League of Nations Health Organization was the first universal international organization to develop a set of international standards, introduce the first international classification of causes of death, develop standard rules for the implementation of individual sanitary and epidemiological measures, and the like. It functioned until 1946 and its legal successor has been the World Health Organization.

It is found that the World Health Organization's place in the institutional health care system is most fully revealed through its analysis of the functions it performs. Having analyzed the doctrine of international law and practice of the Organization, its main functions include: management, law-making, research, information, the function of providing humanitarian, medical and other assistance.

On the basis of doctrinal analysis of three types of legal acts defining the boundaries of the activities of international organizations (constituent acts, acts adopted on the basis of constituent documents, and acts specified in the constituent documents), the legal bases of the activities of the World Health Organization are analyzed.

The founding treaty of the Organization – the Charter (the Constitution) is a multilateral international treaty of a special kind that combines two groups of norms. The first defines the rights and responsibilities of states, the second provides for the creation of a new entity – the World Health Organization and defines its scope, competence, internal organizational mechanism of relations with members and place in the system of international relations. Among the features of the Charter of the World Health Organization are the following: a special order of entry into force, the impossibility of denunciation, as well as a special procedure for making changes.

It is established that, by legal nature, the World Health Organization is a relatively open organization and is interested in increasing the number of Member States subject to their wide geographical representation. According to the World Health Organization Statute, two types of membership are distinguished: full

membership and associate membership. It is determined that the peculiarity of membership in this organization is that the Statute does not provide for the possibility of withdrawal from it, all attempts to withdraw from it are not recognized by the organization, which can be considered as a violation of their sovereign rights. The only existing alternative to the termination institute is “suspension of rights and service” as a sanction that may be applied by a higher body of the World Health Organization in the event of failure by a member of the Organization to fulfil its financial obligations or in other exceptional circumstances.

It is justified that the law-making function is one of the key functions of the World Health Organization, which is enshrined in its Statute. There are two main types of legal acts through which the World Health Organization exercises its powers: 1) conventions and agreements; 2) rules and standards. In addition to the legal acts of the World Health Organization, there are decisions concerning the organization of its activities.

As for Ukraine, after its declaration of independence, it has renewed active membership of the World Health Organization through the implementation of its standards and requirements in the domestic health care system. To this purpose, targeted nationwide programs (long- and medium-term) have been put in place with appropriate objectives that meet the requirements set out in the acts adopted within the scope of the World Health Organization.

The main areas of cooperation between Ukraine and the World Health Organization include: restoration and further development of health care facilities and training of relevant personnel; control of diseases: tuberculosis, malaria, sexually transmitted diseases; support for mother and child health; improving the environment; development and implementation of standardization and statistics in the field of health; combating the consequences of the Chernobyl disaster; the fight against the tobacco epidemic; introduction and support of traditional medicine and a number of others. The above list of directions is not exhaustive as their number and content are constantly being transformed. In particular, one of the new perspectives is pharmaceuticals. Since the beginning of hostilities in eastern Ukraine, cooperation with the Organization has been aimed at providing practical assistance in the training of medical personnel, especially in military hospitals and front-line hospitals.

Keywords: World Health Organization, international intergovernmental organization, international legal status, law-making, world health system, specialized agencies of the United Nations.

Підписано до друку 28.10.2019 р. Формат 60х90/16.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1910-2а.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.fenixbooks.com